

УДК 636.13.051/052

**МІНЛИВІСТЬ ПОКАЗНИКІВ СПОРТИВНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ КОНЕЙ
ВЕРХОВИХ ПОРІД**

С.В. Лютих, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий
співробітник

***Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України,
Україна***

І.В. Ткачова, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий
співробітник

***Інститут тваринництва Національної академії аграрних наук України,
Україна***

Складність отримання спортивних коней високої якості обумовлює значну зацікавленість дослідників питанням прогнозування племінної цінності [1-4]. Оцінювання фізичної та нервової підготовленості коней має першочергове значення для програмування та моніторингу тренувань. Існують різні підходи і системи тестування спортивних якостей коней. В Україні найчастіше застосовується оцінювання коней за руховими і стрибковими якостями, що сумарно складають показник спортивної продуктивності. За результатами тестувань можливо визначити рівень розвитку і мінливості бажаних ознак для подальших коригувань селекційних програм.

Дослідження виконували за матеріалами бази даних, сформованої за документами первинного племінного обліку коней та технічними результатами виступів міжзаводських випробувань. Генеалогічну структуру встановлювали методом сімейного аналізу. Статистично оброблено результати оцінювання коней української верхової, тракененської та спортивних порід європейської

селекції. Здійснено аналіз динаміки поголів'я за 20-річний період, коней оцінено за показниками спортивної продуктивності, промірами та типовістю. Показники фенотипової мінливості селекційних ознак визначали розрахунками коефіцієнтів варіації. Біометричну обробку кількісних ознак здійснювали у програмному середовищі MS Excel.

Встановлено, що сучасний масив коней української верхової породи структурований за 8 генеалогічними лініями, найбільше представників ліній Хобота (24,4 %) і Безпечного (20,5 %).

Рівень мінливості оцінки ознак спортивної продуктивності коней української верхової породи, визначений впродовж останнього 20-річчя, дорівнює: рухові якості 2-річних коней – $C_v=12,33$ %, 3-річних – $C_v=13,09$ %, 4-річних і старше – $C_v=10,09$ %; стрибкові якості: 2-річних коней – $C_v=15,99$ %, 3-річних – $C_v=13,39$ %, 4-річних і старше – $C_v=6,99$ %; спортивної робочої продуктивності: 2-річних коней – $C_v=11,61$ %, 3-річних – $C_v=7,60$ %, 4-річних і старше – $C_v=11,92$ %. Отже, помітно, що з віком коней показники рухових і стрибкових якостей коней стають більш стабільними, а мінливість оцінки за комплексом спортивних якостей (що включає також темперамент, розрахунок на маршруті та інші показники) залишається високою з віком.

Оцінку рухових якостей диференціювали за якістю рухів на різних алюрах (крок, рись, галоп) (в балах) і визначали рівень мінливості (C_v), відповідно: 2-річних коней – 15,27, 20,11, 24,56 %; 3-річних – 16,97, 19,28, 22,16 %; 4-річних – 5,27, 19,53, 19,68 %, старшого віку – 21,72, 14,55, 8,05. Отже, можна зробити попередні висновки, що становлення якості алюру відбувається з віком (тренінгом) від 2-х до 4-х років, найбільше варіює оцінка за рух на рисі і галопі, у коней старшого віку найбільше варіює оцінка за рух кроком, найменше – галопом.

Оцінку стрибкових якостей диференціювали за силою та стилем стрибка (в балах) і визначали рівень мінливості (C_v), відповідно: 2-річних коней – 12,40 і 8,43 %; 3-річних – 20,28 і 11,94 %; 4-річних – 6,82 і 11,32 %, старшого віку – 8,05 і 9,59.

Мінливість оцінки 2-річних коней за типовість становить 12,15 %, екстер'єр – 9,84 %; 3-річних – по 6,55 % відповідно; 4-річних – 7,39 і 5,38, а старшого віку – 10,19, 5,10 %, відповідно. Показник оцінки типовості та екстер'єру коней найбільше корелює з оцінкою за комплекс стрибкових якостей 2-річних коней ($r=0,356$), найменше – з оцінкою за комплекс рухових якостей у 4-річних коней ($r=0,005$), негативно та незначно – з оцінкою за комплекс стрибкових якостей коней старшого віку ($r=-0,031$).

Рівень мінливості ознак спортивної робочої продуктивності коней тракененської породи свідчить, що з їх віком коефіцієнт варіабельності зростає, зокрема у 2-х, 3-х, 4-річному віці і старше, відповідно: рухових якостей – 10,65, 12,61, 14,19 %; стрибкових якостей – 7,47, 10,68, 11,46. Рівень мінливості спортивних якостей найвищий у коней 2-річного віку, відповідно: 15,59, 8,69, 10,84 %.

Рівень мінливості (C_v , %) ознак спортивної продуктивності коней інших спортивних порід варіює подібно з показниками української верхової та тракененської порід за віковими групами відповідно: рухові якості – 13,02, 11,30, 13,70 %; стрибкові якості: 10,73, 14,53, 9,70 %; спортивної робочої продуктивності: 11,31, 8,10, 7,80 %.

Таким чином встановлено, що показники спортивної продуктивності коней характеризуються досить високим рівнем мінливості, що підвищується з віком.

Список використаних джерел

1. Волков Д. А., Ткачова І. В., Латка О. М., Кунець В. В., Пересада В. О., Корнієнко О. О., Лютих С. В., Гданська К. В., Россоха В. І., Ковальова Т. М., Тур Г. М. Українська верхова порода : монографія / під ред. І. В. Ткачової ; Інститут тваринництва НААН. – Харків, 2015. – 218 с.
 2. Próchniak T., Rozempolska-Rucińska I., Zięba G., Łukaszewicz M. Genetic Variability of Show Jumping Attributes in Young Horses Commencing Competing. Asian-Australasian Journal of Animal Sciences (AJAS), 2015. Vol. 28(8): P. 1090-1094. <https://doi.org/10.5713/ajas.14.0866>
 3. Sarah A. Reed. Horses as athletes: the road to success. Animal Frontiers, 2022. Vol. 12(3). P. 3-4. <https://doi.org/10.1093/af/vfac024>
 4. Siegers E., van den Broek J., Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan M., Munsters C. Longitudinal Training and Workload Assessment in Young Friesian Stallions in Relation to Fitness. Part 2-An Adapted Training Program. Animals (Basel), 2023. Vol. 13(4). <https://doi.org/10.3390/ani13040658>
-



**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОРЕСУРСІВ**

І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

**ФАКУЛЬТЕТ ТВАРИННИЦТВА ТА
ВОДНИХ БІОРЕСУРСІВ**

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЙ ВИРОБНИЦТВА
МОЛОКА ТА М'ЯСА**



НАУКОВІ І ТЕХНОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ ТВАРИННИЦТВА У ХХІ СТОЛІТТІ



**Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 95-річчю від дня народження доктора
сільськогосподарських наук,
професора, академіка УАН
Григорія Олександровича Богданова
6-7 березня 2025 р.**

Київ - 2025

УДК 636:001.8«XXV»(092)
М 33

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «*Наукові і технологічні виклики тваринництва у XXI столітті*», присвяченої 95-річчю від дня народження доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка УААН Г. О. Богданова, м. Київ, НУБіП України, 6-7 березня 2025 року. 192 с.

Матеріали конференції подано у авторській редакції.